

UUSIMAA

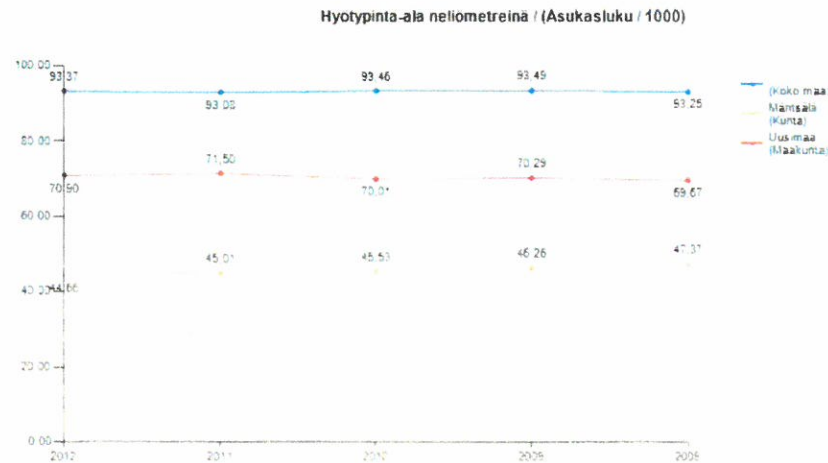
Mäntsälän kirjasto
Urheilutie 4 B
04600 Mäntsälä

LIIITE 1

Mäntsälän kirjastolaitoksen toiminnan tarkastelua tilojen ja henkilöstötilanteen näkökulmasta yleisten kirjastojen tilastotietokannan vuoden 2012 tietojen perusteella

Mäntsälän kirjaston ahtaat tilat vaikeuttavat kirjaston kehittämistä

Opetus- ja kulttuuriministeriön *Yleisten kirjastojen laatusuosituksen* mukaan hyvässä kirjastossa on tilaa noin 100 hyötyneliötä / 1000 asukasta. Mäntsälän kirjaston tilat eivät yllä tähän tavoitteeseen vaan hyötyneliöitä on vuoden 2012 tilastojen mukaan noin 45 m² / 1000 asukasta. Uudellamaalla vastaava luku on 71 ja koko maassa 93. Koko maan mittakaavassa Mäntsälän kirjastotilat sijoittuvat kyseisessä tilavertailussa toiseksi viimeiselle sijalle. Kolme muuta viimeisille sijoille sijoittunutta kirjastoa ovat joko väliaikaisissa väistötiloissa varsinaisen kirjastorakennuksen sisäilmaongelmien takia tai uusi, tilavampi kirjastorakennus on juuri valmistunut tai kunnan investointisuunnitelmassa.

Esteetön kirjasto –raportin suosituksissa mainitaan, että kirjaston ympäristön, sisäänkäynnin, WC-tilojen, portaiden, hissien ja erityistilojen tulee olla kaikkien eri tavoin vammaisten ihmisten käytettävissä. Mäntsälän kirjastossa esteettömyys ei toteudu suositusten mukaisesti. Esimerkiksi tilanpuutteesta johtuvat tiiviit hyllyvälit, korkeat kynnykset ja WC-tilan eteiseen sijoitettu ATK-opastustila eivät täytä esteettömyyssuosituksia.

Yleisten kirjastojen laatusuosituksessa todetaan mm. että tilat ovat muunneltavissa erilaisiin käyttötarkoituksiin sekä kirjaston tiloja tarjotaan erilaisten tapahtumien käyttöön. Kirjastojen merkitys kansalaisten kohtaamispaikkana voi toteutua vain, jos kirjastossa voidaan järjestää erilaisia tapahtumia. Mäntsälän kirjaston tiloja ei ole suunniteltu kirjastoa varten ja esimerkiksi tapahtumia varten varattua tilaa ei ole.

Mäntsälän kirjastossa järjestetäänkin vain vähän tapahtumia ja käyttäjäkoulutusta. Käyttäjäkoulutuksiin osallistuneiden määrä on huomattavasti alhaisempi Mäntsälässä (11 osallistujaa / 1000 asukasta) kuin koko maassa (76 osallistujaa / 1000 asukasta) tai Uudellamaalla (119 osallistujaa / 1000 asukasta). Sama koskee myös erilaisia tapahtumia. Sopivien tilojen puute vaikuttaa tapahtumien ja koulutusten järjestämiseen merkittävästi.

Mäntsälän kirjaston henkilökunnan määrä ei yllä opetus- ja kulttuuriministeriön laatusuosituksen tavoitteisiin

Opetus- ja kulttuuriministeriön *Yleisten kirjastojen laatusuosituksessa* hyvän kirjaston yhtenä tunnusmerkkinä on, että kirjastolaitoksessa on henkilökuntaa 0,8 – 1 htv/1000 asukasta. Mäntsälän henkilökunnan määrä 0,55 htv/1000 asukasta on selvästi alle tämän tavoitteen. Uudellamaalla vastaava luku on keskimäärin 0,76, koko maassa 0,79.

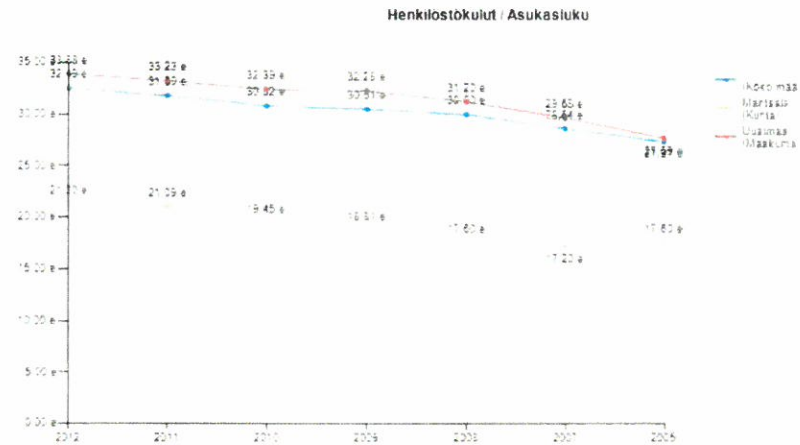
Yleisten kirjastojen laatusuosituksessa kirjaston henkilökunnasta todetaan, että kirjaston henkilöstömäärän tulee olla kunnan kokoon ja rakenteeseen, kirjaston palveluverkkoon, tehtäviin sekä laajenevaan ja muuttuvaan palvelutarjontaan nähden oikein mitoitettu. Mäntsälän kirjaston henkilökunnan määrä ei yllä opetus- ja kulttuuriministeriön suosituksen tavoitteeseen.

Kirjastoasetuksen 6.6.2013/406 4 §:n mukaan kirjastolaitoksessa tulee olla kirjastoammatillisesti koulutettua henkilöstöä vähintään 70 % koko henkilökunnasta. Mäntsälässä luku on 91 %.

Kirjastoammatillisesta henkilökunnasta tulee korkeakoulutettuja ammattilaisia olla vähintään 45 %. Mäntsälässä korkeakoulutettujen ammattilaisten osuus on 18 %. Oleellista parantumista edellisiin vuosiin verrattuna tilanteessa ei ole tapahtunut.

Mäntsälässä keskiarvoa selvästi pienemmät resurssit tuottavat keskimääräistä parempia tuloksia

Henkilöstökulut asukasta kohden ovat Mäntsälässä selvästi pienemmät kuin muualla maassa, 21,30 €. Koko maan luku on 32,49 €.

Toimintakulut asukasta kohden jäävät myös huomattavasti alle maan keskitason. Mäntsälässä kirjastomenot asukasta kohden ovat 41,62 €, kun ne koko maassa ovat keskimäärin 58,75 €.

Kirjastoaineistokulut asukasta kohden olivat Mäntsälässä vuonna 2012 4,9 € (koko maassa 7,2 €). Vain kuudessa Suomen kunnassa kirjastoaineistokulut ovat pienemmät kuin Mäntsälässä.

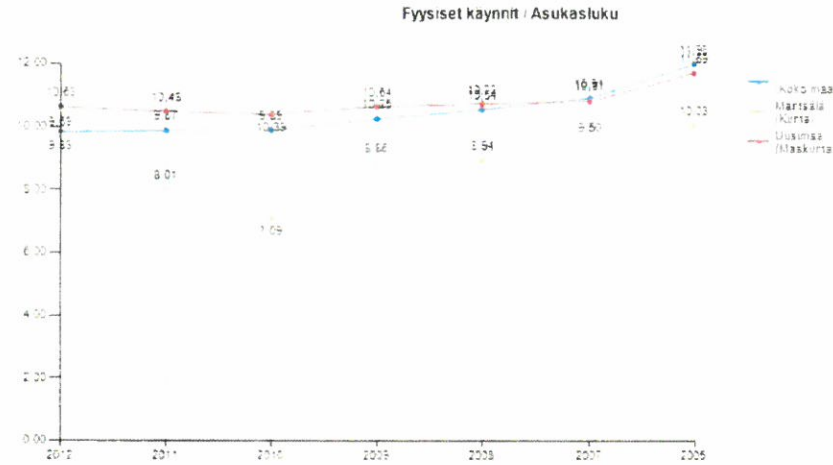
Mäntsälän kokonaislainaus on 108 lainaa/aukiolotunti, joka ylittää reilusti maan keskiarvon (69). Lainaus on kehittynyt positiivisesti vuodesta 2008 lähtien, mutta kasvu on pysähtynyt vuoteen 2011.

Kokonaislainaus/henkilötyövuosi on maan keskiarvoa suurempi, 30 228 lainaa. Koko maan luku on 22 419.

Lainaaaja suhteessa asukasluukuun Mäntsälässä on vähemmän kuin muualla Suomessa. Kun Mäntsälässä 33 % kunnan asukkaista lainaa kirjastosta, muualla maassa keskimääräinen lainaajaprosentti on 39.

Fyysisten käyntien määrä asukasta kohden on noussut viime vuosina Mäntsälässä lähemmäksi maan keskiarvoa.

Mäntsälän kirjasto on hakenut vuosina 2011 ja 2012 aktiivisesti kirjastojen kehittämisavustuksia Uudenmaan ELY-keskukselta ja sille on myönnetty avustusta neljään eri hankkeeseen. Hankkeilla on saatu kehitettyä esimerkiksi kirjaston seniори- ja nuortenpalveluja. Pelkkien kehittämisavustusten varaan kirjastotoiminnan kehittämistä ei voi kuitenkaan jättää, vaan kyseessä on oltava pitkäjänteinen prosessi.

Tilastojen valossa Mäntsälän kirjastossa on tapahtunut selkeä positiivinen muutos mm. fyysisten käyntien sekä kokonaislainauksen suhteen. Pienilläkin resursseilla on saatu houkutelua kirjastoon kävijöitä ja lainaajia viime vuosien aikana. Jotta positiivinen kierre saataisiin jatkumaan tulevaisuudessakin, olisi kirjastolle taattava toimintaympäristö, jossa kirjaston kehittämiseen varataan tarpeeksi henkilöstöresursseja kirjastokäyttöön sopivia tiloja unohtamatta.

Kirjastopalvelujen kehittämishankkeet, kaikenikäisten mediakasvatus, seniorien kirjastopalvelut, syrjäytymisen ehkäisy, yhteistyö koulujen kanssa ja tilojen tarjoaminen yhä moninaisempaan asiakaskäyttöön edellyttävät ja vaativat riittäviä taloudellisia resursseja, kirjastolle sopivia tiloja sekä riittävää ja osaavaa henkilökuntaa. Ilman määrällistä ja laadullista, erityisesti tiloihin ja henkilöstöön kohdistuvaa resursointia Mäntsälän kirjaston positiivinen kehityssuunta jää väistämättä väliaikaiseksi. Riittämättömät tila- ja henkilöstöresurssit uhkaavat kirjaston mahdollisuuksia vastata muuttuviin palvelutarpeisiin ja taata kuntalaisten kulttuuristen ja sivistyksellisten perusoikeuksien yhdenvertainen toteutuminen.

Lähteet:

[Esteetön kirjasto –raportti](#)

[Kirjastolaki ja –asetus](#)

[Valtakunnallinen kirjastotilastotietokanta](#)

[Yleisten kirjastojen laatusuosituksen](#)

Lisätietoja antaa sivistystoimentarkastaja Taina Pirhonen, puh. 050 350 9413
(taina.pirhonen(at)ely-keskus.fi)

Sivistystoimentarkastaja

Taina Pirhonen